

Korinin dnevnik

September

1. IX.

Septembar započinjemo relativno mirno: na **kalende** smo muž i ja prije njegovih obaveza na sudu otišli na Aventin, do hramova posvećenih na današnji dan. Ja sam dala prinijeti žrtvu Kraljici Junoni (*Iuno Regina*), ženi kapitolijskog Jupitera, vladarici bogova i zaštitnici svih nas matrona, u nadi da će mi pomoći da poput nje postanem i majkom. Unatoč tome što jedem šipak i kolače s makom gotovo svakodnevno, još nema naznake djeteta. Muž je pak odnio mali brončani falus kao zavjetni dar u hram Jupitera Libera: mnogi to donose za blagostanje i slobodu, kako za sebe, tako i za cijeli Rim. Međutim, naslućujem da su njegove nakane i želje sličnije mojima, da traži boga Osloboditelja neka mu oslobodi sjeme.

4. IX.

Mirni dani u Rimu od danas ne postoje sljedeća dva tjedna jer sve do trinaestog dana prije kalenda u oktobru traju **Rimske igre** (*Ludi Romani*), najstarije (vjerujemo da potječu još iz doba Tarkvinija Priska) i toliko popularne da se nazivaju i *Velikima*. Gomila se ljudi skuplja u Rimu i iz okolnih krajeva: zabave ima ponešto za svakoga, a i dobra je prilika da poljoprivrednici donesu plodove skupljene ovih jesenskih dana na prodaju u Grad. Brat je odlučio ove godine čitati svoje pjesme po bazilikama i forumima, ovisno o vremenskim prilikama, u nadi da će naći nekog pokrovitelja. Kroz četiri ću dana moći gledati kazališne predstave, i veseli me da su one većinom u prvom dijelu prazničnih dana dok su veće šanse za lijepo vrijeme. Kurulski edili najavljuju gladijatorske igre s mnogo parova boraca i bez poštode pa računam da ću ići samo ako dođe i Pomponija, da mi odvrati pažnju od tolike krvi. Najviše ljudi, naravno, ipak će se okupiti na konjskim trkama u cirkovima koje počinju dva dana nakon ida i traju pet dana, do kraja igara. Cijeli se narod podijeli u četiri boje poput ekipa za koje navijaju: bijelu, posvećenu kao i čitave igre Jupiteru, crvenu, posvećenu ratničkom Marsu te zelenu i plavu posvećene Veneri i Minervi. Navijanje se često zna prenijeti iz cirka na ulice pa su česti obračuni, potaknuti i time da se na klađenju na zaprege gube i dobivaju pozamašni iznosi. To je doba godine kad ne idem sama iz kuće...

13. IX.

Najsvečaniji dan unutar *Rimskih igara* svakako su **septembarske ide**, kada je prve godine republike posvećen hram Kapitolijskoj trijadi koja stoga štiti cijelu

rimsku državu. Danas se na Kapitoliju u čast Najboljeg i Najvećeg Jupitera (*Iuppiter Optimus Maximus*) odvija lektisternij (*epulum Iovis*) na koji će njegov kip izaći objedovati zajedno s božicama s kojima dijeli hram, Junonom i Minervom. Kao djecu nas je na današnji dan djed vodio gledati obred kojim se u zid s Minervine strane hrama zabija godišnji čavao (*clavus annalis*) za redovno očišćenje grada od kuge, a po tim se čavlama onda broje godine. Danas će to, kao i u zadnjih nekoliko godina, učiniti konzul na novom hramu Marsa Osvetnika (*Ultror*) na Augustovu forumu, kamo je August preselio običaj, iako je Minerva izumiteljica brojeva pa bi bilo logičnije da je čavao ostao tamo. Dok se vraćamo s predstava, gledam epulone kako nakon raskošne gozbe veselo pjevaju razilazeći se kućama: lijepo je jesti i piti poput bogova!

14. IX.

Za današnji se događaj muž pomalo priprema cijele godine. Naime, danas je smotra konjanika, još važnija od one u juliju, jer idu na čelu procesije u pratnji tamjanom ovijenih kipova bogova na nosilkama. S Kapitolija preko Foruma do Najvećeg cirka prati ih raznolika gomila: svećenici i natjecatelji – vozači kola, šakači, gimnastičari, gladijatori – kao i plesači, zabavljači, svirači, glumci „satiri” odjeveni u jareće kože... Muž, u tradiciji drevnih konjanika, uz konja kojeg jaše vodi drugog jer će biti jedan od zabavljača koji skaču s jednog na drugog u galopu. Prvo je, međutim, na redu utrka kočija s kojih pred kraj skaču ratnici i utrkuju se do cilja trčeći. Danas su se samo dvoja kola sudarila i samo je jedan jahač pao između konja; čini se da su svi ostali živi, iako je pitanje hoće li vozač koji je završio pod kopitima ikad više hodati... Dok predvečer u daljini grmi, šutke zahvaljujem Jupiteru, bogu vedrog neba i oluja, bogu vojnika i državnika, bogu svih rimskih obitelji i njihovih očeva, na kojeg posebno mislimo cijeli ovaj mjesec, što moj najdraži konjanik nije jedan od onih koji su stradali.

23. IX.

Ujutro sam u starom Apolonovom hramu ostavila pogače s datuljama i lovorom te jednog od svojih ljubimaca cvrčaka kao zalog da pomogne mom pjevanju večeras na gozbi, prošaptavši ujedno molitvu njegovoj majci Latoni, najbudnijoj čuvarici svoje djece, da i ja jednom imam priliku biti takva. Kraj Marcelovog kazališta nalazim se zatim s Pomponijom. Provest ćemo dan kod Mlade čekajući večernju gozbu na koju nas je u čast njenog rođendana pozvao njen svekar Marko te pripremajući odjeću za zimu. Dobro da sam osim Milfiona, kojeg sam u međuvremenu poslala u kupovinu iskoristiti zadnji dan sajma, pavela i Mendu, svoju ropkinju za odjeću: ona mi tako dobro pripremi vunu za tkanje. Nakon skupštine i par odgledanih utrka u cirku stigli su i moj muž s Markom i Lucijem. Otac i sin u larariju pale tamjan i ostavljaju medenjake u čast Augusta. Naravno,

danas je i **Augustov rođendan** (*natalis Augusti*) kada on sam prema običaju žrtvuje svom geniju, no sve više ljudi znam koji smatraju da njegov duh, kojem su očito bogovi skloni, na određen način štiti i njih i državu te ga slave privatnim žrtvama. Valjda će nas zaštititi i od Germana, koje čujem da muškarci spominju dok se povlače u peristil; koliko ja znam, visoki necivilizirani Iliri, opijeni nekim ječmenim pićem, veći su problem...

bazilika – natkriven trijem koji u Rimu služi kao prostor za tržnice, sudove i razna druga okupljanja naroda

epuloni – *epulones*, svećenici zaduženi za organizaciju lektisternija i konzumaciju hrane umjesto bogova

genij – *genius*, duh zaštitnik rimskog muškarca koji ga prati cijeli život i daje mu životnu snagu

gladijatorske igre bez poštode – *sine missione* označavalo je borbe za koje se unaprijed najavljivalo da će gubitnik biti pogubljen

Jupiter Liber – *Liber*, „Osloboditelj”, prvenstveno je bio samostalni bog vina, plodnosti i slobode, no s vremenom se stopio s Jupiterom kao njegova mlađa verzija

kurulski edili – državni službenici tj. magistrati koji imaju pravo na sklopivu kurulsku stolicu s koje izdaju proglase, a brinu se većinom za funkcioniranje tržnica i određene javne svetkovine

lektisternij – *lectisternium*, „prostiranje ležajeva”, vrsta je obreda kada se kipovi bogova iznose iz hramova i postavljaju na bogato uređene ležajeve pred raskošnu gozbu koja im se prinosi

Tarkvinije Prisko ili Stariji – *Lucius Tarquinius Priscus*, peti rimski kralj, otprilike na prijelazu iz 7. u 6. stoljeće pr. Kr.

Maja Matasović

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu